

ANALIZĂ: Aproximativ unu din doi elevi de la liceele tehnologice trăiește în mediul rural, unde se află aproape jumătate dintre aceste licee. Discrepanța dintre rata de promovare a Bacalaureatului la filiera tehnologică și cea de la filiera teoretică e alarmantă: 30%. Harta sărăciei indică accesul mai slab al copiilor vulnerabili la educație de calitate

- *Unu din doi elevi care frecventează liceele cu profil tehnologic trăiește și învață în mediul rural, unde se află 43% dintre liceele cu acest profil (166 din 355);*
- *Dintre elevii liceelor tehnologice înscriși la examen, aproape 6% nu s-au prezentat, în timp ce dintre elevii filierei teoretice, doar 0,9% au absentat. Totodată, ratele de promovare ale acestor două filiere educaționale capătă o diferență de 30%, o diferență aproape constantă de-a lungul anilor;*
- *Județul Ilfov are cea mai scăzută rată de promovare la nivel național – 59%, față de 80,5%, media națională (după contestații);*
- *Cea mai mare rată de promovare este în București, cu 84,5% de elevi care au obținut rezultate bune sau foarte bune și, în ordinea performanțelor, alte trei regiuni Sud-Est (82,57%), Nord-Est (80,83%) și Nord-Vest (cea mai dezvoltată regiune din punct de vedere economic, după București) (80,63%);*

București, 10 iulie 2023: Dintr-un total de 355 de licee cu profil tehnologic din România, 166 se află în mediul rural, ceea ce înseamnă că aproximativ unu din doi elevi care frecventează aceste unități de învățământ trăiește și învață în mediul rural. Datele Ministerului Educației arată că, dintre elevii liceelor tehnologice înscriși la examen, aproape 6% nu s-au prezentat, în timp ce dintre elevii filierei teoretice doar 0,9% au absentat de la examen. Totodată, ratele de promovare ale acestor două filiere educaționale capătă o diferență de 30%, o diferență aproape constantă de-a lungul anilor. De altfel, liceele cu profil tehnologic reprezintă 80% din totalul liceelor aflate în comune.

Prin analizarea datelor Ministerului Educației referitoare la performanțele elevilor în cadrul examenului de Bacalaureat din acest an putem observa că există o corelație semnificativă între sărăcia materială și performanțele slabe înregistrate de elevi în anumite regiuni. Această constatare devine evidentă atunci când comparăm rezultatele examenului cu harta sărăciei și a deprivării materiale și sociale severe care delimitează statistic regiunile de dezvoltare ale României.

Deși corelațiile nu sunt la fel de puternice ca în cazul comparării cu rezultatele Evaluării Naționale, este important de menționat că ele rămân semnificative în analiza informațiilor despre Bacalaureatul din acest an, mai ales în regiunile din sudul și centrul României.

Aceste concluzii sunt evidente pentru regiunile Sud-Vest Oltenia și Sud Muntenia, caracterizate prin rate ridicate ale riscului de sărăcie și excluziune sociale (44,7%, respectiv 37,1%), în special în mediul rural. În aceste regiuni, **doar 75,68%, respectiv 73,91% au promovat examenul de bacalaureat, departe de media națională de 80,5% sau de performanțele elevilor din București (84,5%), regiunile Nord-Vest (80,63%), Nord-Est (80,83%) și Sud-Est (82,57%).**

Situația din județul Ilfov (fără a lua în considerare reușita statistică a Capitalei) evidențiază probleme serioase de promovabilitate din licee, vorbind despre cea mai scăzută rată la nivel național – 59%.

La polul opus se află București, cu 84,5% de elevi care au obținut rezultate bune sau foarte bune și, în ordinea performanțelor, alte trei regiuni: Sud-Est (82,57%), Nord-Est (80,83%) și Nord-Vest - cea mai dezvoltată regiune din punct de vedere economic, după București - (80,63%).

În România, dintr-un total de 355 de licee cu profil tehnologic, 166 se află în mediul rural, ceea ce înseamnă că aproximativ unu din doi elevi care frecventează aceste unități de învățământ trăiește și învață în mediul rural. Aceste licee reprezintă, de altfel, 80% din totalul liceelor aflate în comune. Referitor la rezultatele la liceele cu profil tehnologic, acestea reprezintă un alt argument al discrepanțelor economice uriașe dintre zonele urbane și rurale ori dintre regiunile de dezvoltare economică.

Analizând specific situația promovării la filiera tehnologică, constatăm că aceleași două regiuni din sudul țării (Sud-Vest Oltenia și Sud Muntenia) sunt codașele la promovare, doar 3 din 4 copii obținând media generală de cel puțin 6 (73,91% și 75,68%). Județul Ilfov se înscrie din nou printre cele mai puțin performante județe (35,7), fiind depășit însă, în mod negativ, de județele Călărași (35,2%), Covasna (27,9%) și Teleorman (25,9%). La polul opus, pentru această filieră educațională, București înregistrează o rată de 71%.

Deși contradictoriu la prima vedere, regiunea Sud-Est, ce figurează în mod constant în ultimul deceniu ca fiind cea mai săracă regiune din România și una dintre cele mai dezavantajate economic din Uniunea Europeană, înregistrează, după București, rezultatele cele mai bune la datele generale de promovare din promoția curentă de elevi și, distinct, la rata de promovare pe filiera profesională. Această situație statistică poate fi explicată prin disparitățile uriașe pe care le regăsim între centrele economice și sociale puternice, precum Galați, Constanța, și mediul rural al județelor lor. Pe de altă parte, în alte județe, precum Teleorman, Giurgiu, Covasna, Vaslui, Olt, Ialomița, Călărași, Harghita ori Ilfov, ale căror municipii nu capătă vreo semnificație economică comparabilă cu alte orașe mai dezvoltate, situația promovării pentru filiera tehnologică este dramatică, doar unul din trei copii care s-au prezentat la examen reușind să obțină media necesară pentru promovare.

Datele Ministerului Educației arată că, dintre elevii liceelor tehnologice înscriși la examen, aproape 6% nu s-au prezentat, în timp ce elevii filierei teoretice, doar 0,9% au ales să amâne prezentarea la examen pentru o altă sesiune. Totodată, ratele de promovare ale acestor două filiere educaționale capătă o diferență de 30%, o diferență aproape constantă de-a lungul anilor.

Sperăm că noua Lege a educației să corecteze această inegalitate, dată fiind prevederea art. 102 care stabilește "pentru filiera tehnologică, o probă scrisă specifică domeniului de pregătire și o probă, la alegere, dintre disciplinele relevante pentru profilul real", ceea ce va permite o pregătire teoretică mai apropiată acestui profil liceal și, destul de probabil, rezultate mai bune la bacalaureat.

*„Rezultatele sunt, o dată în plus, o radiografiere crudă a sistemului de educație, în corelație cu sărăcia. Clivajul rural – urban pe care îl arată orice statistică socială, fie că vorbim de educație, fie că vorbim despre accesul la servicii medicale, este unul care s-a cronicizat și care nu poate fi soluționat fără politici publice integrate, care să vizeze atât restabilirea accesului egal la școală pentru toți copiii, cât și măsuri concrete de corectare a disparităților socio-economice”, a declarat **Gabriela Alexandrescu, Președinte Executiv Salvați Copiii România.***

CONTEXT

Potrivit analizei Salvați Copiii România din 3 iulie, rezultatele elevilor la Evaluarea Națională reflectă disparitățile și inegalitățile socio-economice dintre regiunile de dezvoltare ale României: astfel, regiunile Nord-Est și Sud-Muntenia, care se regăsesc constant în aproape toate analizele comparative ale Uniunii Europene ca fiind cele mai sărace zone ale Europei (38,2%, respectiv 37,1% - 2022), au cele mai multe

medii sub 5 (27,8%, respectiv 29,5%) la Evaluarea Națională. De asemenea, regiunea de dezvoltare Sud-Vest Oltenia, afectată în egală măsură de sărăcie (44,7%), înregistrează ponderi modeste ale mediilor peste 5, în vreme ce mediile elevilor din regiunile București-Ilfov și Nord-Vest (sub 5, doar 17,5% și 22,8%), semnificativ mai bune decât în toate celelalte regiuni, coincid cu un nivel al sărăciei și deprivării materiale severe chiar de două ori mai scăzut față de restul țării (17,5%, respectiv 17,7%). În aceste regiuni, copiii trăiesc în familii cu venituri mai mari și, în plus, beneficiază de o infrastructură școlară adecvată și programe educaționale mai bine structurate, ceea ce poate contribui la performanțe academice mai bune.

Suprapunerea hărților sărăciei și deprivării materiale cu harta performanțelor educaționale evidențiază sărăcia educațională și nevoia de intervenție în aceste regiuni pentru a asigura accesul egal la o educație de calitate pentru toți copiii.

Mai mult, patru din 10 copii (39,56%), absolvenți ai școlilor generale din comunele și satele din România, au înregistrat medii sub 5, în timp ce 21,5% dintre elevii din mediul urban au atins performanța de a obține note mai mari de 9. În ceea ce privește nota 10, copiii din orașe au fost de 14 ori mai mulți decât cei care trăiesc în mediul rural.

Analizele Salvați Copiii privind costurile "ascunse" ale educației gratuite, realizate în anii trecuți, au arătat că părinții din mediul urban cheltuie cu 30-40% mai mult pentru pregătirea suplimentară, prin meditații sau program școlar prelungit, a copiilor lor¹ și, de asemenea, faptul că meditațiile reprezintă o importantă categorie de cost, de aproximativ 2.500 lei anual în 2021, sumă pe care foarte puțin părinți din mediul rural și-o permit.

Înțelegerea și conștientizarea de către Ministerul Educației Naționale și autoritățile locale, a legăturii dintre sărăcia materială și performanțele educaționale slabe ale elevilor ar trebui să conducă la dezvoltarea de politici și programe specifice, care să îmbunătățească accesul la educație și să ofere sprijin suplimentar pentru elevii din regiunile și comunitățile sărace, prin:

- modernizarea infrastructurii școlare și resurse suplimentare pentru școli, în vederea extinderii programelor "Școală după școală" și "O masă sănătoasă", ținând seama de intensitatea sărăciei și deprivării sociale și materiale severe;
- refacerea sistemului de educație timpurie în mediul rural, esențială în dezvoltarea socială și cognitivă a copiilor, prin înființarea de creșe și grădinițe;
- întărirea serviciilor sociale cu numărul prevăzut de lege de asistenți sociali profesioniști pentru identificarea familiilor aflate în dificultate și a copiilor în situație de abuz și neglijare;
- crearea de programe de consiliere pentru elevi și mentorat pentru cadrele didactice;
- măsuri de stimulare a cadrelor didactice performante pentru menținerea lor în comunitățile dezavantajate;
- colaborarea cu organizațiile neguvernamentale ale căror bune practici în comunitățile rurale și zonele afectate de sărăcie pot constitui programe de interes național;
- măsuri cu caracter economic (investiții, infrastructură de transport, sprijinirea actorilor economici locali etc.).

¹ Salvați Copiii România 2018, <https://www.salvaticopiii.ro/sci-ro/files/7d/7da9f60a-0725-43a7-b04b-a717ca489210.pdf>

Copiii români sunt cei mai afectați copii europeni de riscul de sărăcie și excluziune socială și de deprivarea materială severă

În 2021, peste 1,5 milioane de copii din România (41,5% din numărul total al copiilor) creșteau în risc de sărăcie sau excluziune socială, a cărei intensitate s-a mărit comparativ cu anii anteriori. Riscul de sărăcie sau de excluziune socială în rândul copiilor este mult mai mare în zonele rurale decât în mediul urban: în 2021, rata a fost de 16,1% în orașele mari, 30,7% în urbanul mic și suburbii și 50,1% în zonele rurale.

Comparația pe regiunile de dezvoltare ale României, pe întreaga populație, indică o discrepanță semnificativă între acestea: cele mai ridicate valori se regăsesc în regiunile Sud-Est (46,9%), Sud-Vest Oltenia (44,7%) și Nord-Est (38,2%), iar cele mai scăzute în regiunile Nord-Vest (27,4%) și Vest (29,5%), regiunea București-Ilfov (19,2%) fiind singura sub media europeană (21,6%).²

Dintre țările UE, cea mai mare proporție de copii și tineri (15-29 de ani) care au fost grav defavorizați din punct de vedere material și social în 2021 a fost înregistrată în România (23,1%), urmată de Bulgaria (18,7%), Grecia (14,2%) și Ungaria (10,3%).

De reținut că deprivarea materială și socială severă afectează în primul rând copiii. În 2022, aproape una din 6 familii din România nu și-a putut permite să își încălzească locuința în mod corespunzător (15,2%) și aproape una din patru nu și-a putut permite o masă hrănitoare (22,1%), cu situația cea mai dramatică în cazul familiilor cu trei sau mai mulți copii (peste 25%).³

Sărăcia educațională a copiilor din România

Lipsa accesului la educație remedială după cei doi ani de pandemie și pseudo-educație online și organizarea intervențiilor educaționale suplimentare în funcție de resursele locale, reduse sau prost administrate, au exacerbât decalajele în cunoștințe și abilități față de ceilalți copii din orașele mari sau comunitățile dezvoltate, producând inevitabil și pe termen lung izolarea socială a copiilor și familiilor lor. Acesta este aspectul "sărăciei educaționale", indicator propus de Salvați Copiii ca reper strategic pentru eliminarea discriminării sistematice a comunităților dezavantajate socio-economic, în special în cele rurale, în alocarea de resurse pentru copii, pentru educația, protecția și asistența lor medicală.⁴ În acest sens, transmiterea intergenerațională a sărăciei și izolării sociale are un preț ridicat pe care societatea românească nu și-l permite.

Dreptul la educație de calitate al copiilor din România

Abandonul școlar rămâne o problemă persistentă pe întreaga perioadă de implementare a Legii Educației Naționale nr. 1/2011. În anul școlar 2019/2020, numărul elevilor afectați de acest fenomen a fost de 35.259, dintre care 20.878 la ciclul primar și gimnazial și 14.381 la nivelul liceal.

Rămâne îngrijorător fenomenul neparticipării școlare, înregistrându-se 286.150 de copii cu vârste între 7 și 17 ani care nu se aflau în sistemul educațional la 1 ianuarie 2021, dintr-un total de aproximativ 2.500.000 de copii de vârstă școlară.

² Eurostat 2022.

³ O masă cu carne, pui, pește (sau echivalent vegetarian) la fiecare două zile. Vezi Eurostat, 2022 (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdcs03/default/table?lang=en)

⁴ Sărăcia și excluziunea socială – o abordare din perspectiva drepturilor copilului, Salvați Copiii, 2014.

De asemenea, problema abandonului școlar timpuriu persistă. În anul 2021, rata tinerilor cu vârste între 18 și 24 de ani care nu au finalizat învățământul secundar superior și nu urmează niciun program educațional sau de formare a înregistrat o ușoară îmbunătățire, ajungând din nou la nivelul din 2019, de 15,3%. Cu toate acestea, această rată rămâne semnificativ mai mare decât media Uniunii Europene, care este de 9,7%.

În special, rata abandonului școlar timpuriu este extrem de ridicată în rândul elevilor romi. Doar 22% dintre tinerii romi cu vârste între 18 și 24 de ani au finalizat învățământul secundar superior, în comparație cu 83,3% din totalul populației generale.⁵

Persoană de contact: George Roman, Director Advocacy, tel. 0722605904, email – george.roman@salvaticopiii.ro.

Despre Organizația Salvați Copiii:

De 33 de ani, Salvați Copiii România construiește programe sociale, politici publice și practici solide în beneficiul copilului din România. Expertiza și complexitatea proiectelor la nivel național fac din organizație o instituție socială esențială, al cărei rol este medierea între societate și autoritatea publică, în beneficiul copilului. În cele peste trei decenii de activitate, Salvați Copiii a intervenit activ în societate, identificând soluții concrete pentru protejarea și sprijinirea copiilor vulnerabili, și a militat, în același timp, pentru o colaborare viabilă cu autoritățile decidente, pentru asigurarea interesului superior al copilului. Salvați Copiii și-a asumat rolul de supraveghere vigilentă a autorităților publice, în așa fel încât acestea să implementeze politici publice de durată care să corecteze cauzele care duc la vulnerabilizarea copiilor. Totodată, organizația a reușit să creeze rețele active de solidaritate, prin încurajarea responsabilității sociale a companiilor și a societății, în sens larg. În calitate de membru al Save the Children, cea mai mare organizație independentă din lume care promovează drepturile copilului și care cuprinde 30 de membri și desfășoară programe în peste 120 de țări, VIZIUNEA noastră este o lume care respectă, pentru fiecare copil, dreptul său la supraviețuire, educație, protecție și participare, asumându-ne MISIUNEA de a obține progrese importante privind modul în care copiii sunt tratați și producerea schimbărilor imediate și de durată în viața acestora. Peste 3.369.000 de copii au fost implicați în programele și campaniile Organizației Salvați Copiii.

⁵ Conform datelor furnizate de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, 2022.